

Hozzászólás a pesti oldal szabályozásához.

Élénk figyelemmel kísértem a közelmúltban lezajlott városrendezési ankétot. Rendkívül komoly, magasnívójú viták folytak, elsőrendű szakemberek mondtak ottan véleményt és adtak eszméket egy belátható időn belül megvalósítható, nagyszabású városrendezéshez.

Mint ezen ankétól teljesen kívülálló személy, érkezettnek találom az időt, hogy eszméimmel megismertessem a hivatásos városrendezőket. Tessék bírálni, jó-e az eszme vagy sem. Szószaporítás helyett beszéljen a vázlatmelléklet, melyet sok-sok helyszíni tanulmányozás és megfigyelés alapján készítettem el. Megjegyzem, hogy átvettem már olyan, a nyilvánossággal is közölt szabályozásokat, mint az Erzsébet-sugárút, az evvel kapcsolatos károlykörúti térrendezést. Waelder professzor által a Magyarság 1929. évben megjelent számában leközlött a mai városháza udvarán keresztülvezetett Semmelweis uccai meghosszabbítást, Deák téri szabályozást, továbbá Póka Pivny építész által tervezett Calvin téri szabályozást is; mert ezek nélkül az általános szabályozás nem volna tökéletes.

Az egyes kiképzendő terek és uccák nyitása, vagy bővítése természetesen igen nagy anyagi áldozatot követelnek. A főváros elsősorban az érdekelt passzív fél. Szabályozni bontás nélkül sajnos nem lehet, ezt minden városrendező tudja, de meg kell figyelni azt, hogy hol és mit bontok le, tehát még a szigorú kritikus is meg fogja látni, hogy csakis olyan épületeket, melyeknek műemlék jellege nincsen, ellenben ezek lebontásával igenis kiemelkednek majd mai eldugottságukból olyan műemlék templomaink és egyéb épületeink, melyek leendő páratlan érvényesüléséről eddig sokan még nem álmodtak.

Levegőt viszek sötét részekbe, napfényt, lüktető életet; itt van azután a közlekedési állandó kérdés, melyet 90%-ig megoldok, nemkülönben a nagy szociális probléma, a munkaalkalmak megteremtése.

A *Calvin tér*. A templom felőli frontja szabályozandó. A megmaradó háromszög alakú telektömbön behatárolva a Ráday és Oroszlán uccák által volna felépítendő az új református templom, természetesen ugyanolyan kiképzésben, ahogy az ma ottan áll. A kb. tíz év előtt felépített hetes számú bérház úgy is csak ideiglenes jelegű, a Calvin tér és Ráday ucca sarkán álló fővárosi tulajdont képező bérház pedig minden tekintetben megérett a lebontásra. Térhatás, nemkülönben közlekedési okokból szabályozni kell az Üllői út és Baross uccák által behatárolt keskeny háztömbcsoportot. Tehát lebontandó volna ez a sáv, a Wenckheim-palota vonaláig. Elképzelhető az új Calvin tér képe, új frontjaival, közepén parkírozva, közlekedése szabályozva, nagyszerű perspektívájával, sőt a Csillag ucca irányában Petz professzor hatalmas vásáresarnoka is méltó befejezést adna a szemhatárnak. Ki kell szélesíteni a Vámház körutat, térnyerési okokból pedig lebontani a Fővám tér, Vámház körút, Veres Pálné ucca és Szarka ucca által határolt háztömböket. (Valamennyi ócska épület.) Lesz tehát egy megnagyobbított Fővám terünk is, melyre nagyon nagy szükségünk van. Mindezt feltételezem, kiegészítve azzal az óhajjal, hogy a piaci árusítás megszűnik és nem rontják el a fővárosunk legszebb pontját az összetákolt bódék tömegei. Szükség lesz erre a térre különösen akkor, ha dr. Fábrián Gáspárnak e lapban felvetett terve

FEKETE
és
SIENNA**SAPHIR**a legújabb fénymásolat. Teljesen
szagtalan — 2-3 perc alatt elkészül**FELLNER LEO**műszaki papírgyárban
Budapest, V., Váci út 4
Telefon: Aut. 228-48, 229-15

megvalósulna, nevezetesen ha a mai Fővámház épületét a leendő városháza szárnyépületének — kiképzik.

A *Mária uccának* Baross uca és Reviczky tér közti szakaszát kiszélesítem, esakis azon okból, hogy Kauser mester gyönyörű Jézus szive temploma érvényesüljön. Remek perspektívikus kép bontakozna ki a Baros uca-ból szemlélve.

Az *Egyetem terét* majdan Prohászka Ottokár térnek elnevezve, hatalmasan megnagyobbítanám. Lebontásra kerülnek a Prohászka Ottokár uca, Veres Pálná uca, Irányi uca és Egyetem uca által behatárolt házak. Egy sines közöttük műemlék. A ma egyáltalában nem érvényesülő Egyetem-templom és Papnövelde, mind a kettő műemlék, továbbá a Károlyi-palota, a mellette levő Franklin-épület, valamennyi olyan, hogy megérdemli a kiemelés. De nemcsak fentiek miatt, hanem abból az elvből is kifolyólag, hogy teret kell alkotni a Belvárosban — teret feltétlenül. A Károlyi-palota Kaplony ucai tűzfala megszüntetendő, képeztessék ide fornt, az épület stilszerű összhangjában a vázlatban megadott szabályozási vonalon. Megnyitandó volna a Sándor uca felé az összeköttetés, a Duna felé pedig a kiszélesített Kaas Ivor ucaán át a Molnár ucaán túl is. Egészséges és természetes, a Rákóczi utat tehermentesítő közlekedési másodvonalat nyernénk. (Bontják a Molnár uca és Kaas Ivor uca sarkán álló házat, városrendezők vigyázzanak, ne-hogy helytelenül építsék fel újra.)

A létesítendő Prohászka Ottokár téren megépíthető lenne egyidejűleg a földalatti gyorsvasúti centrális pályaudvar, mert ezt úgyszólván a házak lebontásával könnyen végrehajthatnák, ellentétben a Sztróckay-féle tervvel, aki a Ferenciek terét jelölte ki erre a pályaudvarra.

Kis frontkiigazítást kíván az Irányi uca és Veres Pálné uca sarkok a Ferenciek teréig, hogy az Irányi uca-ból se legyen szűk beforduló az új térre. A tér közepén vagy másik alkalmas pontján helyezhetjük el Prohászka emléksobrát.

Szükséges lesz kinyitni a Trefort uca folytatásaként a Múzeum körúttól az Eszterházy ucaig terjedő szakaszt (bontás nélkül megvalósítható az egyetemi épületek között), továbbá ennek az ucaának folytatást kell adni a Vas ucaig a Kőfaragó uca irányában, mely által a Nagykörúttól a Belvárosig egy második Rákóczi utat tehermentesítő közlekedési utat nyerünk.

A Rákóczi út és Múzeum körút keresztezésének kiképzésénél hivatkozom egy korábban e lapban megírt cikkemre:

A mai Rókus-kórház helyén megvalósítandó az új Nemzeti Színház. Az eszme eredete az enyém, cikkeim korábban erről is megjelentek, nagynevű kritikusok ennek helyességét elismerték.

A Rákóczi út végénél bizonyos szabályozás elkerülhetetlen, és pedig a Huszár ucaában, hogy gyönyörű erzsebetvárosi gótikus templomunk teljes pompájában és roppant kedvező perspektívájában szemlélhető legyen. A kb. 16 méterrel kiszélesített Huszár ucaát közepén csakis parkírozva tudom elképzelni.

A *Semmelweis uca* folytatásaként városházát át-szelő uca, a Sütő uca és Kammermayer uca által behatárolt sarkok lebontása, nemkülönben az új városháza Károly körúti fronttal, egy létesítendő várostoronnyal a Kammermayer ucaában, melynek elméleti tengelye az Andrássy út tengelyével egyezik — ezek Waelder pro-

fessor eszméi. Itt csak azt jegyzem meg, hogy mennyire helytelen volt a városháza udvarába az Elektromos Művek új transzformátor-házát felépíteni.

Az *Erzsébet-sugárút* megjelölt helyét közismert tervek alapján vettem át, mégis egy olyan idea bővítéssel, hogy a terézvárosi templomnál is képeztessék tér, egyrészt, hogy levegőt nyerjünk, másrészt, hogy érvényesüljön a templom, Korb és Girgl építészeink Zeneakadémiája és a közlekedési szempontok is. Így tehát az Erzsébet-sugárút megépítésével a Király uca, Liszt Ferenc tér és Próféta uca által behatárolt tömböket is le kellene bontani. Műemlék köztük egy sinesen.

Közlekedési szempontból kívánatos lenne a Nagymező ucaának a kiszélesítése a Mozsár ucaától a Vilmos császár útig olyan szélesre, mint a mai szakasz a Király uca és Mozsár uca között. A Vilmos császár út torkolatánál pedig szintén térkiképzés szükséges. A Báthory uca déli frontjával egy vonalban lehasítandó lenne az éles sarkok, amire újra közlekedési okok miatt van szükség.

A *Szent István tér* rendezése, hogy leghatalmasabb templomunk érvényesüljön, úgy oldható meg, ha a gróf Tisza István uca, Vilmos császár út, a mai tér és Wekerle Sándor uca által behatárolt háztömböket lebontjuk. A Marokkói udvar helyére ellenben emeltessék egy olyan épület, mely méltó befejezése legyen az Andrássy útnak. A Bazilikát már a Deák tértől kezdve fogjuk teljes pompájában látni, mert nem szabad elfelejteni, hogy a perspektívikus kép oldalról sokkal impozánsabb, mint a főhomlokzat irányából, a Zrínyi ucaából nézve. Végrehajtható a már igen régen tervbevett négyzetkiigazítás a főhomlokzat előtt is, ahogy azt részben a déli oldalon már elkészítették. Ne is beszéljünk a megnagyobbított téren a forgalom ideális lebonyolításáról, melyet játszva keresztülvihetünk, szembehelyezve a mai lehetetlen, legveszedelmesebb forgalmi gócepponttal. A Lánchíd irányából a Zrínyi ucaán át, oda pedig a Tisza István ucaán haladhatnának a járóművek. Egységes térhatás végett lesarkítandó lenne a Foncière-palota, a megmaradó telekrészen pedig az Andrássy út 4-es számú ház frontja volna körülképezendő.

A *Szervita téren* elengedhetetlenül szükséges a Kertész Tódor-féle kiszögellő ház egy részének lebontása, illetőleg új épület emelése a városházuceai front meghosszabbításával.

A *piaristák régi* épülete tudomásom szerint lebontódik. A városrendezők figyelmét újra felhívom, mert be akarják építeni, pedig kell, hogy Hüttl professzor kolosszális alkotása érvényesüljön (piaristák új épülete). Erről a térkiképzésről szintén már írtam, cikkem megjelent e lapban és a napilapokban is.

A *Jókai tér* északi vége befejezetlen, tűzfal meredezik, illő lenne, hogy mielőbb építtessék eléje a rozzant ház helyett egy olyan épület, mely méltó háttérrel adna Jókai szobrának.

Ezek volnának tehát azok az eszmék, melyeket Budapest városrendezésével kapcsolatban az illetékesek figyelmébe ajánlok.

Balázs Gyula
építőmester**MARGITTAY GYULA**

BUDAPEST, I., VERPELÉTI-ÚT 5.

BÁDOGOS — Gáz, vízvezeték
és csatornázási vállá. —
TELEFON: LÁGYMÁNYS 5-95.SZELLŐZTETÉSEK,
KÖZPONTIFÜTÉSEK,
VÍZVEZETÉSEK,**KNUTH K.**
MÉRNÖK ÉS GYÁROSTELEFON: J. 310-75
BUDAPEST, VII.,
GARAY UCCA 10. SZ.